
YATIRIM KURULUŞLARINA İLİŞKİN

CEZAI VE İDARİ YAPTIRIMLAR

17.10.2014

TUSİAD & İSTANBUL BAROSU

CEZAI YAPTIRIMLAR

1.1. İzinsiz Sermaye Piyasası Faaliyeti – Madde 109

- Sermaye piyasasında *izinsiz olarak faaliyette bulunanlar*
- 2 yıldan 5 yıla kadar hapis ve beş bin günden on bin güne kadar adli para cezası
- Bu kişiler, bu suçun icrası kapsamında aynı zamanda usulsüz halka arz suçu da işlemişlerse, sadece bu fıkroda tanımlanan suçtan dolayı cezaya hükmedilir ve ceza yarı oranında artırılır

1.2. Güveni Kötüye Kullanma – Madde 110

➤ **İlgili kurum ve kurullar**

- **Yatırım kurulu** vs. Sermaye Piyasası Kurumları
- 58 inci madde kapsamındaki fon kurulu (Konut ve Varlık Finansman Fonları)
- 59 uncu madde kapsamındaki teminat sorumluları (İpotek ve Varlık Teminatlı Menkul Kıymetler)

➤ **Sermaye piyasası faaliyetleri sebebiyle veya emanetçi sıfatıyla veya idare etmek için veya teminat olarak veya her ne nam altında olursa olsun**

➤ **Kayden veya fiziken tevdi veya teslim edilen**

➤ **Sermaye piyasası araçları, nakit ve diğer her türlü kıymet**

➤ **Fiil** - Kendisinin veya başkasının menfaatine satmak, kullanmak, rehnetmek, gizlemek veya inkâr etmek (kayıtların tahvil ve tağyiri ifadeleri kaldırıldı)

➤ **Ceza**

- TCK 155 – Güveni Kötüye Kullanma / Fıkra 2 – Nitelikli hal
- Ceza 3 yıldan az olmaz
- 3 yıldan 7 yıla kadar hapis ve üçbin güne kadar adlî para cezası

1.3. Sahtecilik – Madde 110 f.2

(Kayıtların Tahvil ve Tağyiri)

- **İlgili kurum ve kurullar**
  - Yatırım kuruluşu
  - 58 inci madde kapsamındaki fon kurulu
  - 59 uncu madde kapsamındaki teminat sorumluları
- **Bunların bünyesinde tutulan kayıtları bozan, yok eden, değiştiren veya erişilmez kılan kişiler (Başka suçla ilişkisi koparılmış)**
- **2 yıldan 5 yıla kadar hapis ve beş bin günden on bin güne kadar adli para cezası**
- **TCK'nın belgede sahtecilik suçuna ilişkin hükümlerinden mahkûmiyete bağlanan kanuni sonuçlar, bu suçtan mahkûm olanlar hakkında da uygulanır**

1.4. Bilgi ve Belge Vermeme, Denetimin Engellenmesi

Madde 111

➤ **Bilgi ve Belge Vermeme**

- Kurul veya bu Kanuna göre görevlendirilenler
- İstenen bilgi, belge ve elektronik ortamda tutulanlar dâhil kayıtları
- Hiç veya *istenen şekliyle* vermeyen kişi
- 1 yıldan 3 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır (para cezası yok)

➤ **Denetimi Engelleme**

- Kurul veya bu Kanuna göre görevlendirilenler
- Görevlerini yapmalarını engelleyen kişi
- 6 aydan 2 yıla kadar hapis cezası (para cezası yok)
- Bu engelleme sırasında görevli kişilere karşı cebir veya tehdit kullanılmış olması hâlinde ayrıca TCK'nın ilgili maddelerine göre cezaya hükmolunur
  - TCK 265 – 6 aydan 3 yıla hapis

1.5. Yasal Defterlerde, Muhasebe Kayıtlarında ve Finansal Tablo ve Raporlarda Usulsüzlük - Madde 112

➤ **Kasıtlı olarak;**

- Defter ve kayıtları **usulüne uygun tutmayanlar**
- Defter ve belgeleri **kanuni süresince saklamayanlar**
- 6 aydan 2 yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılırlar
  - TTK idari ve adli para cezaları

➤ **Kasıtlı olarak;**

- Finansal tablo ve raporları **gerçeği yansıtmayan** şekilde düzenleyenler
- **Gerçeğe aykırı hesap** açanlar
- Kayıtlarda her türlü **muhasebe hilesi** yapanlar
- Yanlış veya yanıltıcı bağımsız denetim ve değerlendirme raporu düzenleyenler ile düzenlenmesini sağlayan **ihraççıların** sorumlu yönetim kurulu üyeleri veya sorumlu yöneticileri
- TCK'ya göre cezalandırma / sahte belgenin kullanılmış olması şartı aranmaz

➤ **Yatırım kuruluşları ile KYK'lar TCK'nın 244 üncü maddesinde tanımlanan sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme suçu açısından banka veya kredi kurumu sayılıyor (*Cezaların yarı oranında artırılması*)**

1.6. Sır Saklama Yükümlülüğü

➤ Madde 90 - Gizlilik ve sır saklama

- Denetim faaliyetinin icrası kapsamında kendilerinden bilgi istenilen gerçek ve tüzel kişiler, bu Kanun ve özel kanunlardaki **gizlilik ve sır saklama hükümlerini** ileri sürerek **bilgi vermekten imtina edemezler**
- İncelemeye konu olan kişiler ile olay ve konu hakkında bilgi ve belge talep edilen kamu kurumları dâhil gerçek ve tüzel kişilerin, **incelemenin varlığını ve niteliğini** sır olarak saklamaları zorunludur.

➤ Madde 113

- Kurul tarafından icra edilen **inceleme veya denetim faaliyeti kapsamında** istenen **bilgi veya belgelere** ilişkin olarak
- başkalarına açıklamada bulunanlar
- 1 yıldan 3 yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası

1.7. Bilgi Suistimali ve Piyasa Dolandırıcılığı

- Bilgi suiistimali
  - iki yıldan beş yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılırlar.
  - Ancak, bu suçtan dolayı adli para cezasına hükmedilmesi hâlinde verilecek ceza elde edilen menfaatin iki katından az olamaz
- Piyasa dolandırıcılığı
  - İşlem bazlı – Etkin Pişmanlık
  - Bilgi bazlı – rapor hazırlayanlar tartışması
- Suç oluşturmayan haller
  - Fiyat istikrarı, piyasa yapıcılığı, geri alım/pay edindirme programları vb
- Tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbirleri
  - Tüzel kişinin yararına işlendi ise tüzel kişi hakkında güvenlik tedbirleri
    - Kamu kurumunca verilmiş iznin iptali
    - Müsadere (eşya ve kazanç)
    - Bu hükümler kanunun ayrıca belirttiği hallerde uygulanır ki SPKn belirtmiş

1.8. SPK Suçlarına İlişkin Usul Hükümleri

- Kurul başvurusu olmadan **soruşturma yapamaz**
  - Kurul başvurusu **muhakeme şartı**
  - Kanunda **tanımlanan** veya **atıfta bulunulan** suçlar bakımından
- Kurul kamu davası ile birlikte **katılan** sıfatını kazanır
- Cumhuriyet savcısı **meslek personelinden yararlanabilir**
  - Kişilerin ifadesinin alınması sırasında meslek personeli bulunabilir
- Kovuşturmaya yer olmadığı kararına karşı Kurul'un itiraz hakkı bulunuyor
- Usulsüz halka arz ve izinsiz sermaye piyasası faaliyetinde bulunma suçlarında 5651 sayılı Kanun'un 8. maddesi kapsamında **erişimin engellenmesi** kararı verilebiliyor
- İhtisas Mahkemeleri
  - Kanunda **tanımlanan** veya **atıfta bulunulan** suçlardan dolayı yargılama yapmaya HSYK'nın **ihtisas mahkemesi** olarak görevlendireceği **asliye ceza mahkemeleri** yetkilidir

İDARİ YAPTIRIMLAR

2.1. İdari Para Cezası

- Kanuna dayanılarak yapılan **düzenlemelere**, belirlenen **standart** ve **formlara** ve Kurulca alınan **genel ve özel nitelikteki kararlara** aykırı hareket eden **kişilere**
  - 20.000 TL'den 250.000 TL'ye kadar
  - Elde edilen **menfaatin iki katından az olamaz**
- Kişi organ veya temsilci veya görev üstlenmiş
  - Tüzel kişi ***hakkında da*** idari para cezası verilir
  - Aykırılık ***tüzel kişinin zararına bir sonuç doğurmuş*** ise tüzel kişiye idari para cezası **verilmez**
- TSPB Statüsüne ve TSPB'ce alınacak kararlara uymama
  - TSPB tarafından 5.000 TL'den, 50.000 TL'ye kadar idari para cezası

2.2. Piyasa Bozucu Eylemler

- Hangi eylemler
  - **Makul bir ekonomik veya finansal gerekçeyle** açıklanamayan
  - Borsa ve teşkilatlanmış diğer piyasaların **güven, açıklık ve istikrar içinde çalışmasını bozacak nitelikteki** eylem ve işlemler
  - Bu eylem/işlem **başka bir suçu oluşturmuyor ise**
- **Kurulca belirlenme** - Piyasa Bozucu Eylemler Tebliği (VI-104.1)
  - Yön değiştiren emirler (1 dakikadan daha kısa sürede)
  - Açılış/kapanış fiyatını etkileme
  - Front running (Yatırıncının emir bilgilerine göre işlem yapılması)
  - Vekaletsiz hesapta işlem yapılması
  - İşlem yasaklının işlem yapması
- 20.000 TL'den 500.000 TL'ye kadar idari para cezası
- Menfaatin iki katından az olamaz

2.3. İdari Para Cezalarının Uygulanması

- Önce ilgilinin **savunması** alınır
  - 30 gün içerisinde savunma verilmez ise feragat ettiği varsayılıyor
- **Zincirleme suç teorisi** kabul edilmiş
  - *Kabahatler Kanunu'nda kabul edilmiyor*
  - Kabahatin birden çok işlenmesi hâlinde bir idari para cezası verilir ve verilecek ceza iki kat artırılır
  - Ancak, ceza miktarı **menfaat veya zararın üç katından** az olamaz
- Uyuşmazlıklar idari yargıda çözümlenecek
  - Kabahatler Kanunu'nda sulh ceza mahkemesi

İDARİ TEDBİRLER

3.1. Hukuka Aykırı Faaliyet ve İşlemlerinde Uygulanacak Tedbirler

- Sermaye Piyasası Kurumlarının **mevzuat**, Kurulca belirlenen **standartlar**, **esas sözleşme** ve **fon iç tüzüğü** hükümlerine aykırı faaliyetleri
  - **Kuruma ilişkin tedbirler**
    - Aykırılıkların **verilen sürede** giderilmesini isteme
    - Faaliyetlerin kapsamını **sınırlandırma** veya **geçici olarak durdurma**
    - Tamamen veya belirli faaliyetler itibarıyla **yetkilerin iptali**
    - Kurul'un öngöreceği *diğer her türlü tedbir*
  - **Personele ilişkin tedbirler**
    - Sorumluluğu tespit edilenlerin **lisanslarını geçici veya sürekli olarak iptal etme**
    - Haklarında **suç duyurusunda bulunulması** kararından itibaren yargılama sonuçlanıncaya kadar **imza yetkilerini sınırlandırma** veya **kaldırma**
    - Sorumluluğu **mahkeme kararıyla tespit edilen yönetim kurulu üyelerini görevden alma** ve yapılacak ilk genel kurul toplantısına kadar **yerlerine yenilerini atama**
      - Banka yönetim kurulu üyeleri için **BDDK'nın görüşü**
  - **Yatırım Kuruluşları Tebliği (III-39.1) Madde 65-69**

3.2. Faaliyet İzinlerine İlişkin Tedbirler

- Aşağıdaki hallerde faaliyet izinlerini sınırlandırılması, geçici olarak durdurulması veya iptali mümkün
  - **2 yıl süreyle** ilgili izin kapsamında **herhangi bir faaliyette** bulunulmama
  - İzninin **yanlış veya yanıltıcı beyanlarda** bulunularak ya da **hukuka aykırı diğer yollarla** alınması
  - **Kuruluş veya faaliyet şartlarının** eksik olması
    - Kurul tespitinden itibaren 3 ayı geçmemek üzere verilen sürede şartın sağlanamaması
  - **İlave veya eksik teminatın**, bu durumun ortaya çıktığı tarihten itibaren 3 ayı geçmemek üzere Kurulca verilen süre içinde yatırılmamış olması
  - Hukuka aykırı faaliyet veya işlemlerinin tespit edilmiş olması
  - Mali durumunun bozulmuş olması

3.3. Mali Durumun Bozulması Halinde Uygulanacak Tedbirler

- **Sermaye Piyasası Kurumlarının mali durumlarının bozulması**
- **Kuruma ilişkin tedbirler**
  - Üç ayı geçmemek üzere verilecek **uygun süre** içinde mali yapılarının güçlendirilmesini isteme
  - Herhangi bir süre vermeksizin doğrudan faaliyetleri **geçici durdurma**
  - Tamamen veya belirli faaliyetler itibarıyla **yetkilerini kaldırma**
  - **Yatırımcıları tazmin** kararı verme
  - **Tedricî tasfiyeye** karar verme ve tasfiyenin bitmesini takiben gerektiğinde veya tedricî tasfiyeye gitmeksizin doğrudan **iflas isteme**
  - Gerekli gördüğü **diğer tedbirleri** alma
- **Personele ilişkin tedbirler**
  - Sorumluluğu tespit edilenlerin **lisanslarını geçici veya sürekli olarak iptal etme**
  - **İmza yetkilerini sınırlandırmaya veya kaldırma (Suç duyurusu olmasa da)**
  - Gerektiğinde **yönetim kurulunun üyelerini görevden alma** ve yapılacak ilk genel kurul toplantısına kadar yerlerine yenilerini atama (Mahkeme kararı olmasa da)
- **Bankalar için bu tedbirlerin uygulanmasında BDDK veya TMSF yetkili**
- **Yatırım Kuruluşları Tebliği (III-39.1) Madde 65-69**

3.4. Tedrici Tasfiye ve İflas Halinde Yönetici ve Ortakların Şahsi İflasları

- Sermaye Piyasası Kurumlarının **iflası** veya **tedrici tasfiyeye** girmeleri
  - Sorumlulukları tespit edilmiş bulunmak **kaydıyla**
    - Doğrudan veya dolaylı **yüzde ondan fazla paya sahip ortaklarının**
    - Görevden ayrılmış olan veya görevde bulunan, **yönetim kurulu üyelerinin ve imzaya yetkili yöneticilerinin**
    - **Portföy yönetim şirketi yöneticilerinin**
    - Konut finansmanı fonları ile varlık finansmanı fonlarının **fon kurulu üyelerinin**
- şahsen iflaslarını** isteme

3.5. Konsolidasyon ve Birleşme

- **Kurul gerekli görürse**
- **Aşağıdaki şartların varlığı halinde**
  - **Bir aracı kurumun başka bir aracı kurumda %10 veya daha fazla paya sahip olması**
  - **Yönetim kuruluna katılması**
  - **Genel kurulunda asaleten oy kullanması**
  - **İki aracı kurumdan birinin diğerini doğrudan ya da dolaylı biçimde yönetimi altında tutması veya**
  - **İki aracı kurumun hakim ortağının aynı gerçek veya tüzel kişi olması nedeniyle yönetim kontrolünde farklılık bulunmaması halinde**
- **Bu aracı kurumların tek bir ticaret unvanı altında birleşmeleri istenebilir**

3.6. İzinsiz Sermaye Piyasası Faaliyeti

Uygulanacak Tedbirler

- Faaliyetin durdurulması için gerekli **her türlü tedbiri** alma
- **Dava açma**
  - İzinsiz faaliyetin **doğurduğu sonuçların iptali ve nakit ya da sermaye piyasası araçlarının iadesi** için tespitten itibaren 1 yıl, vukudan itibaren 5 yıl
- **Kıyasen Madde 96 f. 2 (?)**
  - İlgili gerçek ve tüzel kişiler ile Kurulca bu konuda **sorumluluğu tespit edilen ortak ve yöneticiler hakkında**, söz konusu faaliyetlerden doğan **zararın kesinleşmiş olması şartı aranmaksızın**
    - Sorumluluğu tespit edilenlerin lisanslarını geçici veya sürekli olarak iptal etme
    - Haklarında suç duyurusunda bulunulması kararından itibaren yargılama sonuçlanıncaya kadar imza yetkilerini sınırlandırma veya kaldırma
    - Sorumluluğu mahkeme kararıyla tespit edilen yönetim kurulu üyelerini görevden alma ve yapılacak ilk genel kurul toplantısına kadar yerlerine yenilerini atama
- **Erişimin engellenmesi**
  - Yurt içi – Mahkeme
  - Yurt Dışı - Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu

3.7. Kanuna Aykırı İlan, Reklam ve Açıklamalar Uygulanacak Tedbirler

- **İzinsiz olarak faaliyette bulunma**, yetki belgeleri iptal olunduğu, faaliyetleri durdurulduğu veya merkez dışı örgütleri kapatıldığı hâlde ticaret unvanlarında, ilan ve reklamlarında, **sermaye piyasasında faaliyette bulundukları intibainı uyandıracak kelime veya ibare kullanma**
  - Cezai işlemler saklı kalmak üzere, gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde
    - Sorumluların ilgili mevzuat uyarınca **ilan ve reklamları durdurulabilir**
    - Kanuna aykırı **belgeleriyle, ilan ve reklamları toplatılabilir**
    - Bunların **işyerleri geçici olarak kapatılabilir**
- **İhraca ilişkin ilan, reklam ve açıklamalarda mevzuata aykırılık**
  - Bunların durdurulması ve kaldırılması istenebilir

3.8. Bilgi Suistimali ve Piyasa Dolandırıcılığı Uygulanacak Tedbirler

- Suçların işlendiğine ilişkin **makul bir şüphe**
- Uygulanacak Tedbirler Tebliği (V-101.1)
  - **İşlem yasağı** getirilmesi
  - **Takas yöntemlerinin** değiştirilmesi
  - **Kredili alım, açığa satış, ödünç alma ve verme işlemlerine** ilişkin sınırlamalar getirilmesi
  - **Teminat yükümlülüğü** getirilmesi veya yükümlülüğün değiştirilmesi
  - **Farklı pazar veya piyasalarda işlem görmesi veya farklı işlem esaslarının** belirlenmesi
  - **Piyasa verilerinin dağıtım kapsamının** sınırlanması
  - **İşlem veya pozisyon limiti** getirilmesi
  - Diğer her türlü tedbir

3.9. Bildirim Yükümlülüğü

- Bilgi Suistimali veya Piyasa Dolandırıcılığı suçlarının işlenmekte olduğu bilgisi veya şüphe
  - Yatırım kuruluşları ile **Kurulca belirlenecek kurumlar**
  - Kurula veya **belirlenecek diğer kurum ve kuruluşlara bildirim**
  - Kurul bildirim yükümlülüğünün usul ve esaslarını belirler
    - Bildirim Yükümlülüğü Tebliği (V-102.1)
    - 5 iş günü içerisinde bilgi ve belgelerle birlikte
    - Bildirimle görevli personelin SPK'ya bildirilmesi
    - MASAK bildiriminden bağımsız
    - Nihai olarak yatırım kuruluşu sorumlu
    - Şüpheli işlem kalıpları
- Bildirimlerin Gizliliği
  - Yapılan bildirimler ve bildirimde bulunulanlar
  - Mahkeme, savcılık ve MASAK istisnası
  - İşleme taraf olanlar dâhil, kimseye bilgi verilemez

İNCELEME VE DENETİM SÜRECİ

4.1. İnceleme ve Denetim Usulü

- Sadece meslek personeli denetim yapabilir
  - Meslek personeli
    - Kurul başkan yardımcısı, daire başkanı, daire başkan yardımcısı, sermaye piyasası başuzman, uzman ve uzman yardımcısı, başuzman hukukçu, uzman hukukçu ve uzman hukukçu yardımcısı ile bilişim başuzmanı, bilişim uzmanı ve uzman yardımcıları
    - Meslek personeli sıfatını daha önce kazanmış bulunan Kurul başkanlık danışmanı, grup başkanı ve müdür de meslek personeli sayılır
  - Kurul Başkanı tarafından yetkilendirilmiş olması gerekir
- Sermaye piyasası kurumu olsun olmasın ilgili her gerçek veya tüzel kişiden bilgi, belge talep edilebilir
  - Sınır – İnceleme konusu sermaye piyasası mevzuatına ilişkin olmalı
- Arama yapma yetkisi

4.2. Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

- Genel denetim – sınırlı denetim ayırımı
- Sınırlı denetim
  - Denetim kaynakları
- Bilgi, belge temini
- Ses kayıtları
- Tutanak düzenlenmesi aşaması
  - İmzalama – imzadan imtina

Teşekkürler...

Av. Erkan TERCAN

erkan.tercan@tercan.av.tr

0 545 247 5590

0 212 500 0289

www.tercan.av.tr